

بررسی تأثیر دستکاری تعهدی سود بر رابطه فرا اعتمادی و عملکرد شرکت

یحیی پایین محلی^۱

محمدرضا عبدلی^۲

محمدعلی قزل سوفلو^۳

تاریخ دریافت: ۱۴۰۰/۰۷/۰۱ تاریخ چاپ: ۱۴۰۰/۰۷/۱۵

چکیده

این پژوهش به بررسی تأثیر دستکاری تعهدی سود بر رابطه فرا اعتمادی و عملکرد شرکت پرداخته است. نمونه آماری شامل ۱۰۴ شرکت در بازه سال های ۱۳۹۳ تا ۱۳۹۸ انتخاب شدند. جهت تجزیه و تحلیل فرضیه های پژوهش از مدل رگرسیونی داده های ترکیبی یا تلفیقی حسب مورد استفاده شد. این داده های ترکیبی از داده های مربوط به شرکت های مختلف در سال های مختلف است و به صورت مشاهده ای شرکت-سال در نظر گرفته شدند. برای تحلیل و آزمون فرضیه ها از نرم افزار ایویوز استفاده می شود. در هر کدام از مدل های برازش شده، آزمون های مختلفی نیز انجام شدند. در خصوص آماره های مختلف مطرح شده در این آزمون ها، تصمیم گیری بر اساس مقایسه آماره های بدست آمده با مقادیر بحرانی و همچنین از طریق مقایسه احتمال بدست آمده از آماره مورد نظر با سطح خطای ۵ درصد (سطح اطمینان ۹۵ درصد) انجام گردید. نتایج بررسی های پژوهشی نشان داد در فرضیه اول، فرا اعتمادی مدیران بر عملکرد شرکت ها تأثیر معنادار و مثبتی دارد؛ زیرا ضمن منفی بودن علامت ضریب رگرسیونی $(-۰,۰۶۴)$ ؛ احتمال آماره تی آن $(۰,۰۰۰۰)$ کمتر از سطح خطای ۵٪ می باشد. لذا فرضیه اول در سطح اطمینان ۹۵٪ تأیید می گردد. در فرضیه دوم: با انجام دستکاری تعهدی سود واقعی رابطه فرا اعتمادی با عملکرد شرکت تعدیل می شود؛ زیرا ضمن منفی بودن علامت ضریب رگرسیونی $(-۰,۰۱۶)$ ؛ احتمال آماره تی آن $(۰,۲۹۲۱)$ بیشتر از سطح خطای ۵٪ می باشد. لذا فرضیه دوم در سطح اطمینان ۹۵٪ رد می گردد.

واژگان کلیدی

دستکاری تعهدی سود، فرا اعتمادی مدیریت، عملکرد شرکت

۱. دانشجوی کارشناسی ارشد حسابداری، موسسه آموزش عالی شمس گنبد، گنبد، ایران. (facom1367@gmail.com)

۲. دانشیار گروه حسابداری، دانشگاه آزاد اسلامی واحد شاهرود، شاهرود، ایران. (mra830@yahoo.com)

۳. مدیر گروه و هیات علمی حسابداری موسسه آموزش عالی شمس گنبد، گنبد، ایران. (aeghgh@gmail.com)

۱. مقدمه

سرمایه گذاران و اعتبار دهندگان به طور عام به رقم سود توجه ویژه ای دارند. آنها سود بدون نوسان یا کم نوسان را باکیفیت تر تلقی می کنند؛ به عبارت دیگر، آنها در شرکت هایی حاضراند سرمایه گذاری کنند که روند سود آنها دارای ثبات بیشتری است؛ بنابراین سودهای گزارش شده همواره به عنوان یکی از معیارهای تصمیم گیری مالی دارای اعتبار ویژه ای است و تحلیلگران مالی متفق القول سود را به عنوان یک عامل اساسی در بررسی ها و قضاوت های خود مدنظر قرار می دهند. مدیران انگیزه قوی دارند که سود را مدیریت کنند. مدیران واحدهای تجاری سعی می کنند در فرآیند تعیین سود دخالت کنند تا رقم سود در راستای اهداف دلخواه آنها گزارش شود. (ویلد و همکاران، ۲۰۰۱). منظور از مدیریت سود در واقع، نوعی دستکاری مصنوعی سود توسط مدیریت جهت رسیدن به اهداف دلخواه است. پژوهش های پیشین، مدیریت سود را تلاش های مدیریت برای تعدیل نوسانات سود گزارش شده واحد تجاری می دانند که هدف اصلی آن ایجاد جریان با ثباتی از سود است.

پدیده مدیریت سود می تواند بر رفتار استفاده کنندگان صورت های مالی موثر واقع شود. برای مثال، اغلب سرمایه گذاران ترجیح می دهند در شرکت هایی سرمایه گذاری کنند که از روند ثابت سودآوری برخوردار است؛ زیرا شرکت هایی که سودهای پرنوسان گزارش می کنند در مقایسه با شرکت هایی که سود همواری دارند، از ریسک بالاتری برخوردار هستند. (تاکر و زاروین^۱، ۲۰۰۶).

در اغلب پژوهش هایی که تاکنون با هدف تبیین عوامل موثر بر مدیریت سود، صورت گرفته است تاکید بر ویژگی های خاص شرکت ها بوده است؛ این در حالی است که پژوهش های اخیر، ویژگی های شخصیتی مدیران را یکی از مهمترین عوامل موثر بر هموارسازی سود بررسی می کند. (بومن، ۲۰۱۴).

آنچه که در ارتباط با تصمیم گیری های مدیریت حائز اهمیت است، تاثیر رفتار و نوع شخصیت مدیر بر نوع تصمیم گیری های مدیریت می باشد. علی رقم اینکه مدیران از افراد آگاه و دارای تجربه در زمینه اداره شرکت انتخاب می شوند و انتظار می رود تصمیمات عقلایی داشته باشند اما مطالعات نشان می دهد که رفتارهای مدیران نیز بر روی تصمیم گیری های آنها تاثیر گذار است.

در الگوی مالی سنتی، فرض می شود تصمیم گیرندگان رفتا عقلایی دارند و همواره به دنبال حداکثر شدن مطلوبیت خود هستند. (هاکبارث^۲، ۲۰۱۵: ۸۴۴) اما محققان تجربی بر این باورند گاهی اوقات برای یافتن پاسخ معماهای مالی، باید این احتمال پذیرفته شود که ممکن است تصمیم گیرندگان به طور کاملاً عقلایی رفتار نکنند. به بیانی دیگر، ویژگی های شخصی مدیران نیز جزء عوامل مهم در تصمیم گیری ها به شمار می آید. (برتراند و اسکوار^۳، ۲۰۱۳: ۳۰۳) یکی از ویژگی های مهم شخصیتی، بیش اطمینانی است. بیش اطمینانی یا فرا اعتمادی، یکی از مهمترین مفاهیم مالی مدرن است که هم در تئوری های مالی و هم روانشناسی جایگاه ویژه ای دارد. بیش اطمینانی سبب می شود انسان دانش و مهارت خود را بیش از حد و ریسک را کمتر از حد تخمین زده، احساس کند روی مسائل و رویدادها کنترل دارد در حالی که ممکن است در واقع اینگونه نباشد.

1 Tucker, j. & Zarowin, P. (2013).

2 Hackbarth, D. (2015).

3 Bertrand, M. & Schoar, A. (2013).

فرض بر این است که مدیران تصمیمات خود را عقلایی اخذ می کنند و به دنبال خلق ارزش بیشتر برای سهامداران خود هستند؛ اما همیشه اینگونه نیست، مدیران تلاش بسیار زیادی برای به اجرا درآوردن سیاست های خود می نمایند به طوری که ارزش گذاری بازار را نادیده گرفته و گمان بر پر هزینه بودن سرمایه گذاری خارجی دارند. در نتیجه تمام وجوه نقد حاصل از فعالیت شرکت را در طرح هایی که به گمان خودشان سودآور است، سرمایه گذاری می نمایند. پیامد این عمل کاهش ارزش شرکت و زیان سهامداران است. بیش اطمینانی یا اعتماد بیش از حد به خود در بیان کلی می تواند به عنوان یک اعتقاد بی اساس در مورد توانایی های شناختی، قضاوت ها و استدلال شهودی فرد تعریف کرد. مفهوم بیش اطمینانی در مجموعه وسیعی از بررسی ها و آزمایش های روانشناسانه از نوع شناختی بررسی شده است که نشان می دهد افراد هم در مورد توانایی های خود در پیش بینی و هم در مورد دقت اطلاعاتی که در اختیار آنان قرار می گیرد، برآوردی بیش از اندازه دارند؛ همچنین در تخمین احتمالات، عملکرد ضعیفی دارند و رویدادهایی را که حتمی می دانند، غالباً دارای احتمال وقوع بسیار کمتر از صد در صد است. به طور خلاصه می توان گفت که افراد خود را از آنچه واقعا هستند، باهوش تر می پندارند و بر این باورند که اطلاعات بهتری نیز در اختیار دارند. برای مثال، هنگام تصمیم گیری به منظور سرمایه گذاری در شرکتی خاص، اغلب انتظار زیان را نادیده می گیرند و اگر شرکت عملکرد ضعیفی داشته باشد، احساس تعجب یا نارضایتی می کنند. (پمپین^۴، ۵۹:۲۰۰۶-۷۰). مدیران بیش اطمینان در نتیجه این باور که آنها اطلاعات ویژه ای در اختیار دارند و دیگران از آن بی بهره اند، دقت اطلاعات و به تبع آن، سودها و جریان های نقدی آتی شرکت خود را بیش از حد تخمین می زنند و چشم انداز مثبتی از ریسک و بازده آتی شرکت دارند. (رامشه و ملانظری، ۱۳۹۳).

مجموعه این اقدامات جنبه های منفی و مثبتی دارد. جنبه های مثبت شامل مجموعه فعالیت هایی است که در چارچوب قوانین و اخلاق حرفه ای اجرا می شود. در حالی که جنبه منفی این اقدامات می تواند به فریب و تقلب در گزارشگری مالی بیانجامد.

۲. مبانی نظری و پیشینه پژوهش

مفهوم مدیریت سود از زوایای مختلفی مورد بررسی و پژوهش قرار گرفته است و تعاریف مختلفی از آن ارائه شده است. برای نمونه از نظر گاردون و همکارانش، اگر زمانی مدیران روش خاصی را از روش های حسابداری را برگزینند و نوسانات سودهای گزارش شده کاهش یابد، نتیجه مدیریت سود است. آنها همچنین متذکر می شوند که مدیران در حدود قدرتشان که ناشی از آزادی عمل در چارچوب اصول و روش های پذیرفته شده حسابداری است می توانند روی سود گزارش شده اثر بگذارند (روچودهری، ۲۰۰۶).

مدیریت سود می کوشد نوسان های سود را در طول زمان کاهش دهد. مدیریت سود یک هدف روشن دارد و آن ایجاد جریان رشد ثابت در سود است. سود مدیریت شده می تواند بیشتر یا کمتر از میزان واقعی باشد. مدیریت سود، فرایند دستکاری زمان شناسایی درآمدها یا درآمد گزارش شده است تا جریان سود گزارش شده، تغییر کمی داشته باشد مادامی که درآمد گزارش شده را در بلند مدت افزایش ندهد (مهرانی و همکاران، ۱۳۹۳). وجود این نوع دستکاری نیازمند آن است که شرکت سود زیادی داشته باشد تا بتواند ذخایر لازم را برای منظم کردن جریان ها در هنگام نیاز تامین کند و به طور کلی هدف آن، کاهش تغییرات سود است.

به عقیده هیلی و والن (۱۹۹۹)، مدیریت سود زمانی اتفاق می افتد که مدیران از قضاوت های شخصی در گزارشگری مالی و ساختار معاملات استفاده می کنند. هدف آنها تغییر دادن گزارشهای مالی به منظور گمراه کردن ذینفعان، یا اثر بر قراردادهایی که مبتنی بر ارقام حسابداری هستند، می باشد؛ به طور کلی مدیریت سود یعنی اقدام آگاهانه به عمل آمده توسط مدیریت در خصوص چگونگی گزارش سود جهت رسیدن به اهداف خاص به گونه ای که منطبق با اصول و رویه های حسابداری است. مدیریت سود از دو طریق امکان پذیر است: مدیریت سود مبتنی بر ارقام حسابداری و مدیریت سود واقعی. در حالت اول از طریق اقلام تعهدی اختیاری، به آرایش ارقام حسابداری مطابق با اهداف خود می پردازند. در حالت دوم، مدیریت با دستکاری فعالیت های واقعی، به مدیریت سود واقعی روی آورده و به سود مورد نظر خویش دست می یابد. مدیران بیش اطمینان در نتیجه این باور که آنها اطلاعات و ویژگی های در اختیار دارند (که دیگران ندارند)، دقت اطلاعات خود و به تبع آن سودها و جریان های نقدی آتی واحد تجاری خود را بیش از حد تخمین می زنند و چشم انداز مثبتی از ریسک و بازده آینده شرکت دارند. مدیریت سود به طور قابل توجهی تحت تاثیر انتظارات در مورد سودهای آتی است و بیش اطمینانی مدیریت بر این انتظارات اثر می گذارد. مدیران بیش اطمینان احتمال بیشتری به بهره گرفتن از سودهای دوره های آینده جهت افزایش سودهای دوره جاری دارند و این بدان معناست که مدیران بیش اطمینان تمایل بیشتری برای گزارش سودهای بالاتر نسبت به سایر مدیران دارند. در واقع بیش اطمینانی مدیریت از طریق تاثیری که بر تخمین سودها و جریان های نقدی آتی واحد تجاری می گذارد هموارسازی سود را متاثر می سازد و باعث مدیریت سود می شود. (بومن، ۲۰۱۴).

پیشینه پژوهش

پیشینه پژوهش در خارج

۱- **کوئیب و جاربویی (۲۰۱۷)** در پژوهشی تاثیر مدیریت سود واقعی بر ارتباط بین بیش اطمینانی و عملکرد مالی آتی شرکت با استفاده از استانداردهای پذیرفته شده حسابداری، تحلیل میانجگری تعدیل شده؛ پرداختند. این مقاله در حال بررسی جهت جدیدی در تجزیه و تحلیل رفتار مالی مبتنی بر بررسی اینکه آیا عملکرد آینده شرکت به اطمینان بیش از حد مدیر اجرایی ارتباط دارد؟ نتایج آنها نشان می دهد که تاثیر غیر مستقیم اطمینان بیش از حد مدیر عامل بر عملکرد مدیران شرکت از طریق مدیریت سود واقعی، مشروط به بکارگیری اجباری استانداردهای بین المللی است.

۲- **دولمان و همکاران^۵ (۲۰۱۵)** به بررسی ارتباط بیش اطمینانی مدیریت و حق الزحمه حسابرسی پرداختند. نتایج پژوهش آنها نشان داد شرکت هایی که مدیران بیش اطمینان دارند، برای حسابرسی حق الزحمه کمتری پرداخت میکنند. همچنین مدیران بیش اطمینان با احتمال کمتری از حسابرس متخصص صنعت استفاده میکنند.

۳- **بنکر و همکاران^۶ (۲۰۱۵)** با بررسی رابطه خوش بینی مدیریت و رفتار هزینه ها نشان دادند در صورت افزایش (کاهش) فروش، هر چه خوش بینی (بد بینی) مدیریت بیشتر باشد، میزان افزایش (کاهش) هزینه ها بیشتر میشود و به هنگام افزایش فروش، هر چه پیش بینی تحلیلگران از فروش آتی بیشتر باشد، تعدیلات افزایشی هزینه ها بیشتر می شود.

۴- **چایز و همکاران^۷ (۲۰۱۴)** در پژوهشی با عنوان اطمینان بیش از حد مدیریتی و اجتناب مالیاتی به بررسی تاثیر اطمینان بیش از حد مدیریتی بر اجتناب مالیاتی پرداختند. نتایج این پژوهش نشان داد اطمینان بیش از حد مدیریتی بر

5 Duellman, S., Hurwits, H. & Sun, Y. (2015).

6 Banker, R., Chen, L. (2015).

اجتناب مالیاتی تأثیر مثبت معناداری می گذارد. از نتایج دیگر اینکه اطمینان بیش از حد مدیریتی، نرخ مؤثر مالیات نقدی را ۶٫۶ درصد کاهش می دهد و بر تفاوت سود حسابداری و سود مشمول مالیات ۱٫۵ درصد می افزاید.

۵- بومن (۲۰۱۴) در پژوهشی به بررسی بیش اطمینانی مدیریت و هموارسازی سود پرداخت. وی از تصمیمات سرمایه گذاری و اعمال اختیار خرید سهام به عنوان معیارهای بیش اطمینانی استفاده نمود. یافته های وی نشان داد بین بیش اطمینانی مدیران و هموارسازی سود رابطه مثبت و معناداری وجود دارد.

۶- تین شی و همکاران (۲۰۱۴) در پژوهشی به بررسی رابطه بیش اطمینانی مدیریت و مدیریت سود از طریق اقلام تعهدی پرداختند. نتایج آنها نشان داد که مدیران بیش اطمینان با احتمال بیشتری نسبت به سایر مدیران اقدام به افزایش سود گذارش شده از طریق اقلام تعهدی اختیاری مینمایند.

۷- فارل و همکاران^۸ (۲۰۱۴)، در پژوهشی به بررسی رابطه بین محدودیت های مالی و مدیریت سود به عنوان مکانیزم خرید مجدد سهام پرداختند. نتایج آنها نشان داد که بین محدودیت تامین مالی با مدیریت سود اقلام تعهدی رابطه مثبتی وجود دارد؛ همچنین بین محدودیت مالی و مدیریت سود واقعی رابطه منفی وجود دارد.

۸- چن و همکاران^۹ (۲۰۱۴) در پژوهشی به بررسی تأثیر بیش اطمینانی مدیریت بر کنترل های داخلی پرداختند. آنها نتیجه گرفتند احتمال حفظ کنترل های داخلی بی اثر در شرکت هایی با مدیران بیش اطمینان، بیشتر است. همچنین در شرکت هایی با مدیران بیش اطمینان و ساختارهای حاکمیت شرکتی قوی، احتمال حفظ کنترل های داخلی مؤثر بیشتر است.

۹- احمد و دولمان (۲۰۱۳) در پژوهشی با عنوان اطمینان بیش از حد مدیریتی و محافظه کاری حسابداری به بررسی تأثیر اطمینان بیش از حد مدیریتی بر محافظه کاری مشروط و غیرمشروط پرداخته و همچنین، نقش نظارت خارجی قوی را بر این تأثیرات بررسی کرده اند و نشان دادند که اطمینان بیش از حد مدیریتی باعث کاهش محافظه کاری مشروط و غیر مشروط شده و نظارت خارجی قوی سبب کاهش تأثیر اطمینان بیش از حد مدیریتی بر محافظه کاری نمیشود.

۱۰- برسی های دشاخ و همکاران^{۱۰} (۲۰۱۳) نشان داد کاهش سود تقسیمی ناشی از بیش اطمینانی مدیران در شرکت های با رشد پایین تر، جریان های نقدی کمتر و عدم تقارن اطلاعاتی بالاتر، بیشتر است.

۱۱- هریبر و یانگ^{۱۱} (۲۰۱۳) در پژوهش خود با عنوان اطمینان بیش از حد مدیران و پیش بینی آنها تأثیر اطمینان بیش از حد مدیران در پیش بینی سود توسط آنها را مورد بررسی قرار دادند. یافته های پژوهش حاکی از آن است که بین اطمینان بیش از حد مدیران و خطای پیش بینی سود، رابطه مثبت وجود دارد؛ به عبارت دیگر، سود پیش بینی شده توسط مدیران دارای اطمینان بیش از حد با خطای بیشتری همراه خواهد بود.

۱۲- شراند و زچمن^{۱۲} (۲۰۱۲) دریافتند به دلیل چشم انداز خوش بینانه مدیران بیش اطمینان نسبت به سود دوره های آتی، احتمال بیش بینی اشتباه آنها بیشتر است.

7 Chyz, J., Gaertner, F., Kausar, A. & Watson, L. (2014).

8 Farrel, K., Emre, U. & Jin Yu. (2014).

9 Chen, S., Lai, S., Liu, C. & McVay, S. (2014).

10 Deshmukh, S., Goel, A. & Howe, K. (2013).

11 Hribar, P., H. Yang. (2013).

12 Schrand, C., and S. Zechman. (2012).

پیشینه پژوهش در داخل

۱- **ابراهیمی و احمدی مقدم (۱۳۹۵)** در پژوهشی تاثیر بیش اطمینانی مدیران بر مدیریت سود واقعی شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران پرداختند. برای انجام این تحقیق از روش رگرسیون چند متغیره و با استفاده از داده های پانلی به بررسی فرضیه های تحقیق پرداخته شده است. نتایج این تحقیق نشان داد که بین بیش اطمینانی مدیریت و معیارهای مدیریت سود واقعی، رابطه مثبت و معناداری وجود دارد.

۲- **بولو و حسنی القار (۱۳۹۴)** در پژوهشی به بررسی تاثیر بیش اطمینانی مدیریت بر هموارسازی سود در شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران پرداختند. در این پژوهش، برای اندازه گیری بیش اطمینانی مدیریت از دو نوع معیار مبتنی بر تصمیمات سرمایه گذاری استفاده شده است. معیار هموارسازی سود مورد نظر در این پژوهش نسبت انحراف معیار سود عملیاتی به انحراف معیار جریان نقدی عملیاتی است. نتایج پژوهش آنها نشان داد بیش اطمینانی مدیریتی منجر به افزایش هموار سازی سود می شود.

۳- **خدامی پور و همکاران (۱۳۹۴)** به بررسی تاثیر اطمینان بیش از حد مدیریت بر محافظه کاری با در نظر گرفتن نظارت بیرونی پرداختند. برای اندازه گیری اطمینان بیش از حد، از دو مقیاس مازاد سرمایه گذاری و مازاد نسبت بدهی به حقوق صاحبان سهام استفاده شده است. نمونه پژوهش شامل ۱۹۷ شرکت پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران طی سال های ۱۳۸۳ تا ۱۳۹۱ می باشد. نتایج نشان می دهد هر یک از مقیاس های به کار گرفته برای اطمینان بیش از حد مدیریت، بر هر دو نوع محافظه کاری مشروط و نامشروط اثر منفی معناداری می گذارد. همچنین برخی سازو کارهای نظارتی بیرونی می تواند اثر منفی اطمینان بیش از حد مدیریت بر محافظه کاری نامشروط را کاهش دهد.

۴- **عرب صالحی و هاشمی (۱۳۹۴)** در پژوهشی به بررسی بیش اطمینانی مدیریت بر اجتناب مالیاتی پرداختند. نتایج پژوهش آنان نشان داد بیش اطمینانی مدیران سبب افزایش اجتناب مالیاتی در فرایند گزارشگری مالی می شود.

۵- **چاوشی و همکاران (۱۳۹۴)** رابطه اطمینان بیش از حد مدیران و انتخاب سیاستهای تأمین مالی در شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران را بررسی نمودند. اتخاذ سیاستهای تأمین مالی توسط مدیران، نقش بسزایی در ریسک و ایجاد ثروت برای سهام داران دارد. با این حال شناخت عوامل مؤثر بر تصمیم های تأمین مالی مدیران از اهمیت بیشتری برخوردار است. عوامل زیادی بر تصمیم گیری تأمین مالی مدیران واحد تجاری مؤثر است که این عوامل را می توان به دو دسته تقسیم کرد: دسته اول، عواملی که با ساختار شرکت مرتبط هستند مانند مشکلات نمایندگی، اندازه شرکت و درماندگی مالی و دسته دوم، عواملی که با ویژگی رفتاری مدیران مرتبط هستند مانند محافظه کاری و اطمینان بیش از حد. این پژوهش در صدد تجزیه و تحلیل تأثیر یک عامل روانشناسی (اطمینان بیش از حد) بر تصمیم های تأمین مالی مدیران واحد تجاری است. برای بررسی تأثیر اطمینان بیش از حد بر سیاستهای تأمین مالی از مدل رگرسیون با داده های ترکیبی برای ۱۵۷ شرکت از شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران در فاصله زمانی سالهای ۱۳۸۵ تا ۱۳۹۰ استفاده شده است. نتایج پژوهش که با استفاده از داده های ترکیبی با اثرات ثابت انجام گردید، حاکی از عدم رابطه بین اطمینان بیش از حد و تصمیمات مالی می باشد. علاوه بر این رابطه فرصتهای رشد، سودآوری، اندازه شرکت و ریسک درماندگی با تصمیم های مالی، معنی دار است.

۶- **رامشه و ملانظری (۱۳۹۳)** در پژوهشی به بررسی ارتباط بین بیش اطمینانی و محافظه کاری حسابداری پرداختند. نتایج پژوهش نشان می داد محافظه کاری شرطی و غیر شرطی با بیش اطمینانی مدیریت رابطه ای منفی و معنادار وجود

دارد. به علاوه یافته های پژوهش آنان نشان داد که نظارت خارجی اثر منفی بیش اطمینانی بر محافظه کاری شرطی را کاهش داده، اما اثر مشابه در مورد محافظه کاری غیر شرطی نخواهد داشت.

۳. فرضیه های پژوهش

- ۱- فرااعتمادی مدیران بر عملکرد شرکت ها تأثیر معنادار و مثبتی دارد.
- ۲- با انجام دستکاری تعهدی سود واقعی رابطه فرااعتمادی با عملکرد شرکت تعدیل می شود.

۴. روش پژوهش

این پژوهش از حیث هدف از جمله پژوهشات کاربردی است. هنگامی که با هدف رسیدن به نتایج برای حل مسائل موجود در جامعه (حال چه در زمینه های اجتماعی، اقتصادی، سیاسی و ...) اقدام به انجام پژوهش می پردازیم، آن یک پژوهش کاربردی است. با توجه به اینکه این پژوهش از حیث هدف از نوع کاربردی بوده، از جنبه روش گردآوری داده ها از نوع همبستگی است.

۵. جامعه و نمونه آماری و دوره زمانی پژوهش

جامعه آماری به کل افراد و وقایع یا چیزهایی اشاره دارد که محقق می خواهد به پژوهش درباره ی آنها بپردازد (مقدسی نیکچه، ص ۶۲ به نقل از سکاران، ۱۳۸۰). عبارت است از مجموعه ایی از افراد یا واحدها که دارای حداقل یک صفت مشترک باشند. صفت مشترک صفتی است که بین همه عناصر جامعه آماری مشترک و متمایزکننده جامعه آماری از سایر جوامع می باشد (آذر مومنی، ۱۳۸۳) جامعه آماری پژوهش شامل شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران می باشد.

نمونه آماری

برای نمونه گیری از روش حذفی سیستماتیک استفاده می شود و شرکت هایی که دارای شروط زیر باشند به عنوان نمونه انتخاب می شوند:

۱. به لحاظ افزایش قابلیت مقایسه، شرکت های مورد بررسی باید طی دوره زمانی پژوهش تغییر سال مالی نداشته باشند و دوره مالی آنها منتهی به پایان اسفند ماه باشد.
۲. اطلاعات مورد نیاز در رابطه با اینگونه شرکت ها در دسترس باشد.
۳. طی دوره مورد بررسی فعالیت مستمر داشته باشند.
۴. جزو بانک ها، هلدینگ ها، شرکت های سرمایه گذاری و بیمه ای نباشد و همچنین ماهیت فعالیت های آنها واسطه گری نباشد.

با اعمال شرایط یاد شده تعداد ۱۰۴ شرکت جهت برآورد مدل و آزمون فعالیت های تحقیق انتخاب شده اند.

جدول ۱- نحوه محاسبه شرکت های نمونه

شرح	تعداد	تعداد
تعداد کل شرکت های پذیرفته شده در بورس تا پایان سال ۱۳۹۸	۵۷۶	
شرکت های سرمایه گذاری و واسطه گری مالی و بانک ها	۱۱۱	
شرکت هایی که در قلمرو زمانی ۱۳۹۳ تا ۱۳۹۸ وارد بورس شده اند	۹۵	
شرکت هایی که در قلمرو زمانی ۱۳۹۳ تا ۱۳۹۸ از بورس خارج شده اند	۸۷	

شرح	تعداد	تعداد
شرکت هایی که پایان سال مالی آنها ۱۲/۲۹ نبود	۸۸	
شرکت های بررسی نشده	۹۶	
جمع شرکت های جذب شده	۴۷۲	
تعداد شرکت های مورد بررسی		۱۰۴

۶. مدل و متغیرهای پژوهش

مدل تحقیق:

$$AdjROAt+i = \alpha_0 + \alpha_1 OV Ct + \alpha_2 OV Ct + \alpha_3 REM It + \alpha_4 REM It + \alpha_5 FSIZE t + \alpha_6 FAGE t + \alpha_7 LEV t + \alpha_8 BSIZE t + \alpha_9 MTV t + \alpha_{10} AdjROAt + \alpha_{11} BIG t + [Year - Industry - Country - Firm Indicators]$$

متغیر مستقل

OV **فرااعتمادی:** برای اندازه گیری فرااعتمادی بر اساس دیدگاه هوانگ و همکاران^{۱۳} (۲۰۱۱) به صورت مجازی ۰ و ۱ استفاده می شود. بر این اساس، ابتدا تفاوت بین سود هر سهم پیش بینی شده و سود هر سهم واقعی محقق شده را مد نظر قرار داده، اگر سود هر سهم پیش بینی شده بیشتر از واقعی باشد، مدیر را به عنوان بیش اطمینان در نظر گرفته و به آن عدد ۱ اختصاص داده شده و در غیر اینصورت عدد صفر برای آن منظور می گردد.

متغیر وابسته

REM: دستکاری تعهدی سود: دستکاری تعهدی سود از طریق فعالیت های واقعی (مدیریت سود واقعی)، باعث تغییر در سطوح وجه نقد می شود. مدیریت سود واقعی، نشان دهنده ارقام مدیریت برای کنترل و تاثیر گذاری بر رویدادهای اقتصادی است. همچنین مدیریت سود واقعی عامل تاثیر گذار بر جریان های نقدی است (خیر الهی، ۱۳۹۵). در این پژوهش مدیریت سود واقعی متغیر وابسته می باشد که با استفاده از مدل های جینی^{۱۴} (۲۰۱۰) و روچودهری^{۱۵} (۲۰۰۶) اندازه گیری شده است.

*مدل جامع سود دارایی های جینی (۲۰۱۰):

$$GINAi,t = \beta_0 + \beta_1 (I/Ai,t) + \beta_2 LMVi,t + \beta_3 Qi,t + \beta_4 INTi,t + \beta_5 ASALESi,t + \beta_6 ISALESi,t + \epsilon_{i,t}$$

GINA: سود حاصل از فروش دارایی های ثابت و سرمایه گذاری ها

A: جمع دارایی ها در پایان هر سال

LMV: لگاریتم طبیعی ارزش بازار

Q: **Q:** توین؛ متغیر Q، تقریبی است از نفع نهایی در برابر هزینه نهایی یک واحد اضافی از سرمایه گذاری

INT: تامین مالی داخلی استاندارد شده به وسیله سود قبل از اقلام غیر مترقبه، هزینه های پژوهش و توسعه، هزینه استهلاک دارایی ثابت.

ASALES: فروش دارایی های ثابت بلند مدت

ISALES: فروش سرمایه گذاری های ثابت بلند مدت

13 Huang, et al. (2011).

14 Gina. (2006)

15 Roychowdhury, S.(2006).

*مدل روجودهری (۲۰۰۶):

$$DISEXP_{i,t} = \beta_0 + \beta_1(I/A_{i,t}) + \beta_2S_{i,t-1} + \varepsilon_{i,t}$$

DISEXP: جمع هزینه های تحقیق و توسعه و هزینه های فروش و تبلیقات

A: جمع دارایی ها

S: فروش دارایی ها

PRE: سود سهام پیش بینی شده: از گزارش هیئت مدیره شرکت های مورد مطالعه استخراج شده است که از تقسیم سود خالص پیش بینی شده بر تعداد سهام داران به دست می آید.

متغیر کنترلی:

REMI: شاخص مدیریت سود واقعی: در پژوهش حاضر مانند تحقیقات روجودهری (۲۰۰۶) و کوهن و همکاران^{۱۶} (۲۰۰۸) جهت اندازه گیری سطح دستکاری فعالیت های واقعی از سه معیار سطح غیر عادی جریان نقدی عملیاتی، سطح غیر عادی هزینه های تولید و سطح غیر عادی هزینه های اختیاری استفاده می شود.

برای اندازه گیری این سه معیار به ترتیب از مدل های رگرسیون زیر استفاده می شود و در همه آنها جزء باقیمانده معادله رگرسیون (ε) نشان دهنده سطح غیر عادی متغیر برآورد شده می باشد:

$$CFO_{i,t}/Assets_{i,t-1} = K1t(1/Assets_{i,t-1}) + K2t(Sales_{i,t}/Assets_{i,t-1}) + K3t(\Delta Sales_{i,t}/Assets_{i,t-1}) + \varepsilon_{i,t}$$

CFO: جریان نقدی عملیاتی در دوره t

$$PROUD_{i,t}/Assets_{i,t-1} = K1t(1/Assets_{i,t-1}) + K2t(Sales_{i,t}/Assets_{i,t-1}) + K3t(\Delta Sales_{i,t}/Assets_{i,t-1}) + K4t(\Delta Sales_{i,t-1}/Assets_{i,t-1}) + \varepsilon_{i,t}$$

PROUD: هزینه های تولید را در دوره t نشان می دهد و شامل مجموع بهای تمام شده کالای فروش رفته و تغییرات در موجودی کالاست.

$$DiscExp_{i,t}/Assets_{i,t-1} = K1t(1/Assets_{i,t-1}) + K2t(Sales_{i,t-1}/Assets_{i,t-1}) + \varepsilon_{i,t}$$

DiscExpit: هزینه های اختیاری در دوره t است و شامل مجموع هزینه های تبلیغات، هزینه های عمومی فروش و اداری تشکیلاتی می شود.

حال همچون پژوهش های گذشته برای به دست آوردن متغیر مدیریت واقعی سود، جزء باقیمانده سه معادله رگرسیون (ε) بالا را استاندارد کرده و با یک دیگر جمع می کنیم تا متغیر مدیریت واقعی سود به دست آید.

FSIZE: اندازه شرکت: همواره تعاریف متعددی از اندازه شرکت ارائه شده است. برخی از محققان اندازه شرکت را ناشی از حجم بیشتر دارایی ها می دانند، عده ای دیگر افزایش سطح فعالیت های سازمان و سطوح مدیریت را عامل اندازه می دانند، عده ای دیگر حجم بیشتر فروش را عامل بزرگی یا کوچکی سازمان قلمداد می کنند. (گراهام و همکاران^{۱۷}، ۱۹۹۸: ۱۳۱-۱۶۲). برای محاسبه اندازه شرکت از لگاریتم طبیعی فروش شرکت استفاده می شود.

$$Size_{it} = \text{Log}(TA_{it})$$

ATit: ارزش دفتری کل دارایی های شرکت i در پایان سال t

FAGE: تعداد سال های انجام فعالیت تجاری از سال ۱۳۹۳ تا ۱۳۹۸

16 Cohen, D.A., A. Dey. & T.Z. Lys. (2008).

17 Graham, et al. (1998).

LEV: برابر با اهرم مالی بوده که از نسبت مجموع بدهی های شرکت به مجموع دارائی های شرکت حاصل می شود. اهرم مالی شرکت i در سال t می باشد که از طریق تقسیم مجموع بدهی شرکت به کل دارائی حاصل می شود. اهرم مالی حاوی هشدار حاکمی از اطلاعات مدیران درباره فرصت های سرمایه گذاری است. تئوری های ساختار سرمایه بیان می کند که مدیران شرکت هایی با فرصت های رشد مناسب باید اهرم کمتری را انتخاب نمایند. (امیری اسفندقه و عبدلی، ۱۳۹۶).

BSIZE: منظور تعداد اعضا هیئت مدیره میباشد.

MTV: چرخه عمر: برای این منظور از پژوهش انجام شده توسط آنتونی و رامش استفاده شده است. آنها از متغیرهای رشد فروش، مخارج سرمایه ای، نسبت سود تقسیمی و سن شرکت استفاده نمودند.

۱. نخست مقدار هر یک از متغیرهای رشد فروش، مخارج سرمایه ای، نسبت سود تقسیمی و سن شرکت برای هر سال - شرکت محاسبه می شود.

۲. سال - شرکتها بر اساس هر یک از چهار متغیر مذکور و با استفاده از پنجم های آماری در هر صنعت به پنج طبقه تقسیم می شوند که با توجه به قرار گرفتن در پنجم طبقه مورد نظر بین ۱ تا ۵ می گیرند.

۳. برای هر سال - شرکت، نمره های مرکب به دست می آید که با توجه به شرایط زیر در یکی از مراحل رشد، بلوغ و افول طبقه بندی می شود:

الف. در صورتیکه مجموع نمرات بین ۱۶ و ۲۰ باشد، در مرحله رشد قرار دارد.

ب. در صورتیکه مجموع نمرات بین ۹ و ۱۵ باشد، در مرحله بلوغ قرار دارد.

ج. در صورتیکه مجموع نمرات بین ۴ و ۸ باشد، در مرحله افول قرار دارد.

درصد رشد فروش به شرح ذیل قابل محاسبه است:

$$SGit = [(Saleit/Saleit-1) - 1] \times 100$$

درصد سود تقسیمی به شرح زیر قابل محاسبه است:

$$DPRit = (DPSit/EPsit) \times 100$$

مخارج سرمایه ای به شرح زیر قابل محاسبه است:

$$CEit = (ارزش بازار شرکت / اضافات (کاهش) دارایی های ثابت طی دوره) \times 100$$

که در روابط فوق متغیرها به صورت زیر تعریف شده اند:

Sale = درآمد فروش

DPS = سود تقسیمی هر سهم

EPS = سود هر سهم

AEG = تفاوت سال t و سال تاسیس شرکت

بدلیل غیر فعال بودن معامله یا غیر بورسی بودن شرکت های نوظهور در بورس اوراق بهادار تهران، چرخه عمر بصورت سه مرحله رشد، بلوغ و افول تعریف خواهد شد.

adROA: نشان دهنده بازده دارایی ها می باشد که از تقسیم سود خالص بر مجموع دارایی ها می باشد (مرادی و همکاران ۱۳۹۲).

BIG - سایز بازرسی یک متغیر شاخص است. اگر سازمان حسابرسی شرکت را بازرسی کند برابر با ۱ و در غیر اینصورت صفر است.

۷. روش تجزیه و تحلیل داده‌ها

نقش توصیف آماری در واقع جمع آوری و خلاصه کردن و توصیف اطلاعات کمی حاصل از جامعه است، اما محقق معمولاً پژوهش را با توصیف اطلاعات پایان نمی‌دهد و از اطلاعات به دست آمده برای آزمودن فرضیه‌ها و استنباط نتایج استفاده می‌کند.

آمار توصیفی متغیرهای پژوهش در نگاره ۲ نشان داده شده است.

نگاره ۲: آمار توصیفی متغیرهای پژوهش در دوره مورد بررسی

متغیر	میانگین	میانه	بیشینه	کمینه	انحراف معیار	چولگی	کشیدگی	مشاهدات
REM	۰.۱۶۲	۰.۱۷۶	۰.۳۱۰	۰.۰۹۳	۰.۰۲۴	-۰.۸۳۶	-۲.۹۵۴	۶۲۴
FSIZE	۱۳.۱۱۹	۱۳.۶۵۴	۲۴.۱۱۵	۹.۹۹۵	۱.۰۶۲	-۱.۰۶۱	-۲.۳۳۸	۶۲۴
OVC	۰.۳۸۶	۱.۰۰۰	۱.۰۰۰	۰.۰۰۰	۰.۹۰۴	-۰.۷۳۰	-۴.۱۲۵	۶۲۴
BIG	۰.۳۰۱	۰.۰۰۰	۱.۰۰۰	۰.۰۰۰	۰.۲۳۴	۰.۷۱۳	۲.۷۷۰	۶۲۴
PRE	۰.۲۰۲	۰.۲۲۴	۰.۴۲۰	۰.۰۸۹	۱.۷۳۶	۰.۰۶۴	-۱.۱۷۶	۶۲۴
ROA	۰.۱۹۲	۰.۱۸۳	۰.۳۵۱	-۰.۰۸۴	۰.۱۹۵	۰.۴۲۶	۲.۴۷۲	۶۲۴
LEV	۰.۳۷۴	۰.۳۰۹	۰.۹۱۷	۰.۱۱۳	۱.۶۶۳	۱.۵۶۷	۶.۳۵۱	۶۲۴

بررسی نرمال بودن توزیع آماری جملات خطای فرضیه‌های پژوهش

جهت بررسی نرمال بودن توزیع آماری جملات خطای فرضیه‌های پژوهش از آزمون جارک - برا استفاده شده و نتایج آزمون مذکور در نگاره ۳ ارائه شده است.

نگاره ۳: نتایج آزمون نرمال بودن توزیع آماری جملات خطای فرضیه‌های پژوهش

نام متغیر	نماد	آماره جارک برا	احتمال آماره جارک برا	چولگی	کشیدگی
جملات خطا	RESID	۶۶,۳۸۹	۰,۰۸۹	۰,۹۹۹	۲,۴۷۷

به لحاظ آنکه

الف: چولگی و کشیدگی متغیرهای مذکور، در بازه بهینه ۳ و ۳- قرار داشته و

ب: احتمال آماره جارک - برا، بیشتر از سطح خطای ۵٪ است، می‌توان استناد نمود که نرمال بودن توزیع آماری متغیر مذکور تأیید می‌گردد.

بررسی پایایی متغیرهای پژوهش

به منظور بررسی پایایی متغیرهای پژوهش، از آزمون لوین، لین و چو^{۱۸} استفاده شده و نتایج آزمون مذکور در نگاره ۴ نشان داده شده است.

نگاره ۴: بررسی پایایی متغیرهای پژوهش

نام متغیر	نماد	آماره لوین، لین و چو	احتمال آماره لوین، لین و چو
سود سهام پیش‌بینی شده	PER	-۱۰,۶۵۵	۰,۰۰۰۰
فرااعتمادی	OVC	-۲۳,۲۵۶	۰,۰۰۰۰
دستکاری تعهدی سود	REM	-۱۱,۲۹۶	۰,۰۰۰۰
تعامل فرااعتمادی و دستکاری تعهدی سود	OVCREM	-۱۷,۴۹۵	۰,۰۰۰۰
اندازه شرکت	FSIZE	-۲۰,۹۵۲	۰,۰۰۰۰
عمر شرکت	FAGE	-۳۱,۲۹۵	۰,۰۰۰۰
اعضای هیأت مدیره	BSIZE	-۴۱,۸۴۸	۰,۰۰۰۰
نرخ بازده دارایی‌ها	ROA	-۲۵,۶۴۹	۰,۰۰۰۰
سایز بازررس	BIG	-۱۹,۶۴۹	۰,۰۰۰۰

بر اساس نتایج بدست آمده، این نتیجه حاصل شد که متغیرهای پژوهش در دوره بررسی، پایا بوده‌اند؛ زیرا احتمال آماره آزمون لوین، لین و چو در تمامی متغیرها، کمتر از سطح خطای ۵٪ بوده است.

بررسی نبود همخطی

نتایج بررسی نبود همخطی میان متغیرهای مستقل و کنترلی پژوهش در نگاره ۵ نشان داده شده است.

نگاره ۵: نتایج بررسی همخطی میان متغیرهای مستقل و کنترلی پژوهش

متغیرهای مستقل و کنترلی		آماره‌های همخطی	
نام متغیر	نماد	تولانس	عامل تورم واریانس (VIF)
فرااعتمادی	OVC	۰,۴۸۶	۲,۰۵۸
دستکاری تعهدی سود	REM	۰,۴۵۵	۲,۱۹۸
تعامل بیش‌اطمینانی و دستکاری تعهدی سود	OVCREM	۰,۴۹۱	۲,۰۳۷
اندازه شرکت	FSIZE	۰,۵۵۳	۱,۸۰۸
عمر شرکت	FAGE	۰,۴۸۵	۲,۰۶۲
اعضای هیأت مدیره	BSIZE	۰,۴۹۹	۲,۰۰۴
نرخ بازده دارایی‌ها	ROA	۰,۴۸۸	۲,۰۴۹
سایز بازررس	BIG	۰,۵۴۵	۱,۸۳۵

با توجه به آنکه مقدار تولانس در همه متغیرها، بیشتر از ۰/۲ بوده و مقدار عامل تورم واریانس (VIF) کمتر از ۵ می‌باشد، می‌توان نتیجه گرفت میان متغیرهای پژوهش، همخطی وجود ندارد.

آزمون نبود واریانس ناهمسانی

در پژوهش حاضر، برای تشخیص واریانس ناهمسانی از آزمون وایت^{۱۹} استفاده شده و نتایج در نگاره ۶ بیان شده است.

نگاره ۶: بررسی واریانس ناهمسانی متغیرهای پژوهش

نام آزمون	فرضیه	آماره آزمون	درجه آزادی	احتمال آماره آزمون
وایت	تمامی فرضیه‌ها	۲,۵۰۰	(۳,۲۱۰)	۰,۰۷۰۶

نتایج به دست آمده حاکی از آن است مقدار احتمال آزمون مذکور، بیشتر از سطح خطای ۵٪ است، لذا حاکی از همسانی واریانس بوده و ملاحظه شد که مشکل ناهمسانی واریانس وجود ندارد.

آزمون چاو و هاسمن

قبل از آزمون فرضیه پژوهش، به انتخاب الگوی رگرسیونی مناسب پرداخته شده است. در مرحله نخست، با استفاده از آزمون چاو، به انتخاب الگوی داده‌های تلفیقی در برابر داده‌های تابلویی پرداخته شده که نتیجه آزمون مذکور در نگاره ۷ نشان داده شده است.

نگاره ۷: بررسی نتایج آزمون چاو

نام آزمون	فرضیه	آماره آزمون	درجه آزادی	احتمال آماره آزمون
چاو	تمامی فرضیه‌ها	۵۵,۴۳۲	(۱۶۱,۶۳۷)	۰,۰۰۰۰

بر طبق داده‌های نگاره فوق، مقدار احتمال آماره آزمون چاو، کمتر از سطح خطای ۵٪ می‌باشد. لذا الگوی مناسب برای فرضیه پژوهش، استفاده از روش داده‌های تابلویی می‌باشد. لذا به منظور انتخاب الگوی اثرات ثابت در برابر الگوی تصادفی، جهت انجام رگرسیون داده‌های ترکیبی، از آزمون هاسمن استفاده شده و نتیجه آزمون مذکور در نگاره ۸ نشان داده شده است.

نگاره ۸: بررسی نتایج آزمون هاسمن

نام آزمون	فرضیه	آماره آزمون	درجه آزادی	احتمال آماره آزمون
هاسمن	تمامی فرضیه‌ها	۵۷,۱۸۴	۱۱	۰,۰۶۱۹

مشخص است که مقدار احتمال آماره آزمون هاسمن بیشتر از سطح خطای ۵٪ می‌باشد. لذا استفاده از الگوی تصادفی در برابر الگوی اثرات ثابت در فرضیه‌های پژوهش تأیید می‌گردد.

آزمون فرضیه‌های پژوهش

مدل رگرسیونی اثرات تصادفی فرضیه‌های مذکور در نگاره ۹ نشان داده شده است.

نگاره ۹: مدل رگرسیونی اثرات ثابت فرضیه‌های پژوهش

متغیر ها	آماره ها	نماد	ضرایب رگرسیونی	مقدار آماره تی	احتمال آماره تی
مقدار ثابت		C	۰,۰۶۰	۳,۱۹۰	۰,۰۰۱۵
فرااعتمادی		OVC	-۰,۰۶۴	-۱۲,۵۳۴	۰,۰۰۰۰
دستکاری تعهدی سود		REM	-۰,۰۲۴	-۸,۳۵۴	۰,۰۰۰۰
تعامل فرااعتمادی و دستکاری تعهدی سود		OVCREM	-۰,۰۱۶	-۱,۰۵۵	۰,۲۹۲۱
اندازه شرکت		FSIZE	-۰,۰۰۱	-۲,۲۱۴	۰,۰۲۷۲
عمر شرکت		FAGE	-۰,۰۰۳	-۰,۱۵۲	۰,۸۷۹۱

اعضای هیأت مدیره	BSIZE	-۰,۰۰۱	-۰,۱۱۳	۰,۹۱۰۳
نرخ بازده دارایی‌ها	ROA	۰,۰۰۱	۰,۵۳۴	۰,۵۹۳۶
سایز بازرس	BIG	-۰,۰۰۳	-۰,۳۰۸	۰,۷۵۸۳
ضریب تعیین	ضریب تعیین تعدیل شده	دوربین واتسون	آماره اف	احتمال آماره اف
۰,۷۹۸	۰,۷۴۳	۲,۱۷۵	۱۴,۶۳۹	۰,۰۰۰۰

بر اساس نتایج حاصل از نگاره فوق، محرز می‌گردد که:

* فراعتمادی مدیران بر عملکرد شرکت‌ها تاثیر منفی و معنادار دارد؛ زیرا ضمن منفی بودن علامت ضریب رگرسیونی (۰,۰۶۴-)؛ احتمال آماره تی آن (۰,۰۰۰۰) کمتر از سطح خطای ۵٪ می‌باشد. لذا فرضیه اول در سطح اطمینان ۹۵٪ تأیید می‌گردد.

* با انجام دستکاری تعهدی سود واقعی بر رابطه فراعتمادی با عملکرد شرکت بصورت معناداری تعدیل نمی‌شود؛ زیرا ضمن منفی بودن علامت ضریب رگرسیونی (۰,۰۱۶-)؛ احتمال آماره تی آن (۰,۲۹۲۱) بیشتر از سطح خطای ۵٪ می‌باشد. لذا فرضیه دوم در سطح اطمینان ۹۵٪ رد می‌گردد.

* بر اساس ضریب تعیین تعدیل شده مدل، حدود ۷۴٪ تغییرات متغیر وابسته، ضمن توجه به تأثیر متغیرهای کنترلی، توسط تغییرات متغیرهای توضیحی که در مدل مذکور پیش بینی شده بود، قابل توضیح است.

* برای بررسی خود همبستگی میان متغیرهای پژوهش از آزمون دوربین - واتسون استفاده شده است که چون مقدار آن (۲,۱۷۵) در بازه بهینه ۱/۵ تا ۲/۵ قرار دارد، بیان کننده این مطلب است که همبستگی بین واریانس جملات خطا دارای تأثیر گذاری جدی نبوده؛ دارای استقلال بوده و فرض وجود خودهمبستگی میان متغیرها، رد می‌گردد.

* در نهایت به منظور بررسی معنادار بودن مدل، از آزمون اف استفاده شد و چون احتمال آماره آزمون مذکور (۰,۰۰۰۰)، کمتر از سطح خطای ۵٪ می‌باشد، معنادار بودن رگرسیونی برازش شده تأیید می‌گردد؛ بعبارت دیگر؛ کلیت رگرسیون بصورت خطی، قابل اعتماد است.

۸. نتیجه گیری

یکی از ویژگی‌های مهم شخصیتی فراعتمادی است. فراعتمادی، یکی از مهمترین مفاهیم مالی مدرن است که هم در تئوری‌های مالی و هم روانشناسی جایگاه ویژه‌ای دارد. فراعتمادی سبب می‌شود انسان دانش و مهارت خود را بیش از حد و ریسک‌ها را کمتر از حد و ریسک‌ها را کمتر از حد تخمین زده، احساس کند روی مسائل و رویدادها کنترل دارد، در حالی که ممکن است در واقع اینگونه نباشد (رحیمیان و حسنی القار، ۱۳۹۴). فرض بر این است که مدیران تصمیمات خود را به صورت عقلایی اخذ می‌کنند و به دنبال خلق ارزش بیشتر برای سهام داران خود هستند؛ اما همیشه اینگونه نیست، مدیران تلاش بسیار زیادی برای به اجرا درآوردن تصمیمات خود می‌نمایند به طوری که ارزش گذاری بازار را نادیده گرفته و گمان بر پر هزینه بودن تأمین مالی خارجی دارند. در نتیجه تمام وجوه نقد حاصل از فعالیت شرکت را در طرح‌هایی که به گمان خودشان سود آور است، سرمایه گذاری می‌نمایند. پیامد این عمل کاهش ارزش شرکت و زیان سهام داران است. فراعتمادی یا اطمینان بیش از حد به خود در بیان کلی می‌تواند به عنوان یک اعتماد بی اساس در مورد توانایی‌های شناختی، قضاوت‌ها و استدلال شهودی فرد خلاصه شود. تحقیقات نشان داده که مدیران در

تصمیم‌گیری در معرض بیش اطمینانی بیشتری قرار دارند. سنجش فرا اعتمادی بر پایه این فرض است که مدیران فرا اعتماد در برآورد موفقیت شرکت بسیار خوش بین بوده و پیش بینی های خود را خوش بینانه انجام می دهند (حسنى و ذیقمی، ۱۳۹۳). سیستم اطلاعاتی معتبر، صحیح و مربوط یکی از عوامل موثر بر کارایی و توسعه بازارهای سرمایه است که با ارائه اطلاعات به موقع و قابل اتکا از میزان عدم اطلاع می‌کاهد و موجب تصمیم‌گیری بهینه می‌شود. یکی از اطلاعات مهم در بازار سرمایه، پیش بینی سود توسط مدیران است. پیش بینی سود توسط مدیریت، در ارزیابی سود آوری و ریسک مرتبط با آن قضاوت در مورد قیمت سهام و... در سطح گسترده استفاده می‌شود. بنابر این دقت در پیش بینی سود و شناخت عوامل موثر بر مغایرت سود پیش بینی شده و واقعی در خوش بینی یا بد بینی مدیریت حائز اهمیت است. سازمان بورس اوراق بهادار ایران در دستور العمل اجرایی افشاء اطلاعات، شرکت‌ها را ملزم به پیش بینی سود کرده است. به دلیل ماهیت پیش بینی و نا مشخص بودن رویدادهای آتی، معمولاً سودی که مدیران پیش بینی می‌کنند با سود واقعی تفاوت دارد (چاو و همکاران، ۲۰۱۱). چنانچه مدیران سود پیش بینی را بیشتر از واقع تخمین زده باشند، پیش بینی را به صورت خوش بینانه و در صورتی که سود پیش بینی شده را کمتر از سود واقعی تخمین زده باشند، پیش بینی را به صورت بد بینانه انجام داده‌اند. از طرف دیگر، موسسات و بنگاه‌های اقتصادی به ویژه فعالان در بخش صنعت، برای ادامه حیات و فعالیت‌های تولیدی خود و همچنین توسعه فعالیت‌ها، به سرمایه کلان نیاز دارند. بر اساس توضیحات داده شده خلاصه نتایج به ترتیب زیر می‌باشد:

فرضیه اول: فرا اعتمادی مدیران بر عملکرد شرکت‌ها تأثیر معنادار و مثبتی دارد؛ زیرا ضمن منفی بودن علامت ضریب رگرسیون $(-۰,۰۶۴)$ ؛ احتمال آماره تی آن $(۰,۰۰۰)$ کمتر از سطح خطای ۵% می‌باشد. لذا فرضیه اول در سطح اطمینان ۹۵% تأیید می‌گردد.

این به معنای این است که مدیران با سطح فرا اعتماد بالا در صورت ایجاد خطا در پیش بینی سود آنها به عوامل خارجی نسبت می‌دهند و انگیزه لازم برای کشف منابع اشتباه و استفاده از اطلاعات حاصل از بازخوردهای اصلاحی در تصمیمات مربوط به پیش بینی سود را ندارند؛ بنابراین، احتمال دقت پیش بینی سود کمتر صورت می‌گیرد. این نتیجه با یافته‌های چن و همکاران (۲۰۱۴)، کرامر و لیو (۲۰۱۲) و لطفی و حاجی پور (۱۳۸۹) مطابقت دارد.

در روانشناسی یک سوگیری رفتاری به نام سوگیری خود انتسابی وجود دارد. در این سوگیری رفتاری، افراد نتایج مطلوب را ناشی از تصمیمات خود و نتایج نامطلوب را به عوامل خارجی نسبت می‌دهند (کانمن و تورسکی، ۲۰۰۰)؛ بنابراین، رویدادهای منفی توسط عوامل خارجی توجیه می‌شوند. این سوگیری رفتاری اشاره به سطح اطمینان بیش از حد دارد. اطمینان بیش از حد، ضریب هوشی افراد را در مقایسه با دیگران بیشتر برآورد می‌کند و بیان می‌کند که پیش بینی آنها در مقایسه با دیگران صحیح‌تر است (لاروود و ویتیکر، ۱۹۷۷؛ اسوئسون، ۱۹۸۱). در صورتی که شواهد نشان می‌دهد پیش بینی آنها نادرست بوده است.

فرضیه دوم: با انجام دستکاری تعهدی سود واقعی رابطه فرا اعتمادی با عملکرد شرکت تعدیل می‌شود؛ زیرا ضمن منفی بودن علامت ضریب رگرسیون $(-۰,۰۱۶)$ ؛ احتمال آماره تی آن $(۰,۲۹۲۱)$ بیشتر از سطح خطای ۵% می‌باشد. لذا فرضیه دوم در سطح اطمینان ۹۵% رد می‌گردد.

مفهوم دستکاری تعهدی سود واقعی از زوایای مختلفی مورد بررسی و پژوهش قرار گرفته است و تعاریف مختلفی از آن ارائه شده است. برای نمونه از نظر گاردون و همکارانش، اگر زمانی مدیران روش خاصی را از روش های حسابداری را برگزینند و نوسانات سودهای گزارش شده کاهش یابد، نتیجه دستکاری تعهدی سود واقعی است. آنها همچنین متذکر می شوند که مدیران در حدود قدرتشان که ناشی از آزادی عمل در چارچوب اصول و روشهای پذیرفته شده حسابداری است می توانند روی سود گزارش شده اثر بگذارند. (روچودهری، ۲۰۰۶).

دستکاری تعهدی سود واقعی به طور درخور توجهی، تحت تأثیر انتظارات درباره عملکرد و سودهای آینده است و فرااعتمادی مدیریت در این انتظارات اثر می گذارد. (نازمی، ۲۰۱۰).

وجود ویژگی فرااعتمادی در مدیران در نحوه شناسایی سود و زیان و مبلغ دفتری دارایی ها و بدهی ها تأثیر گذار است؛ به گونه ای که می توان گفت بیش اطمینانی مدیران به افزایش مدیریت سود منجر خواهد شد. (بولو و حسنی القار، ۲۰۱۵).

۹. پیشنهادهای حاصل از یافته های پژوهش

تأثیر اطمینان بیش از حد مدیران بر بازده های آتی شرکت ها.

تأثیر اطمینان بیش از حد مدیران بر خطای پیش بینی سود سهام در شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران.

بررسی واکنش سرمایه گذاران بر مدیریت سود واقعی در شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران.

منابع

۱. بولو، قاسم و حسنی القار، مسعود. (۱۳۹۴). بررسی تأثیر بیش اطمینانی مدیریت بر هموارسازی سود در شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران. *دانش حسابداری*، ۹(۶): ۳۱-۵۳.
۲. مشایخ، شهناز و بهزادپور، سمیرا. (۱۳۹۳). تأثیر بیش اطمینانی مدیران بر سیاست تقسیم سود شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران. *بررسی های حسابداری و حسابرسی*، ۳(۴): ۴۵۸-۵۰۴.
۳. رامشه، منیژه و نخبه فلاح، زهرا. (۱۳۹۳). تأثیر اطمینان بیش از حد مدیریتی بر محافظه کاری شرطی و غیر شرطی. *فصلنامه پژوهش های حسابداری مالی*، ۶(۱): ۳-۷.
۴. رامشه، منیژه؛ ملانظری، مهناز. (۱۳۹۳). بیش اطمینانی مدیریت و محافظه کاری حسابداری. *دانش حسابداری*، ۵(۶): ۵۵-۷۹.
۵. خدامی پور، احمد؛ دری سده، مصطفی؛ پوراسماعیلی، آزاده. (۱۳۹۴). تأثیر اطمینان بیش از حد مدیریت بر محافظه کاری با در نظر گرفتن نظارت بیرونی. *بررسی های حسابداری و حسابرسی*، ۲۲(۲): ۱۸۳-۲۰۲.
۶. پورحیدری، امید؛ رحمانی، علی؛ غلامی، رضا. (۱۳۹۲). بررسی تأثیر مدیریت واقعی سود بر رفتار سرمایه گذاری شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران. *مجله پیشرفت های حسابداری دانشگاه شیراز*، ۵(۱): ۵۵-۸۵.
۷. چاوشی، کاظم؛ رستگار، محمد؛ میرزایی، محسن. (۱۳۹۴). بررسی رابطه اطمینان بیش از حد مدیران و انتخاب سیایت های تأمین مالی در شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران. *فصلنامه علمی پژوهشی دانش مالی تحلیل اوراق بهادار*، ۸(۲۵): ۲۵.

۸. ابراهیمی، کاظم و احمدی مقدم، منصور. (۱۳۹۵). تأثیر بیش اطمینانی مدیران بر مدیریت سود واقعی شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران. *چشم انداز مدیریت مالی*، (۱۵)، ۹-۲۳.
۹. جهانخانی، علی؛ نوفرستی، محمد؛ قراگوزلو، فرهنگ. (۱۳۸۸). بررسی اطمینان بیش از اندازه سرمایه گذاران و حجم معاملات در بورس اوراق بهادار تهران. *فصلنامه چشم انداز مدیریت*، (۳۰)، ۱۰۵-۱۲۳.
۱۰. امیری اسفندقه، ملیحه و عبدلی، محمد رضا. (۱۳۹۶). بررسی ارتباط بین اطمینان بیش از حد مدیریت و ویژگی های پیش بینی سود. *دومین کنفرانس ملی اقتصاد، مدیریت و حسابداری*.
۱۱. مهربان پور، محمد رضا؛ محمدی، منصور؛ رجب بیگی، محمد علی. (۱۳۹۶). بررسی رابطه بیش اطمینانی مدیران و کنترل های داخلی حاکم بر گزارشگری مالی. *مجله دانش حسابداری*، ۸(۴)، ۱۱۹-۱۴۰.
۱۲. مهران، ساسان و طاهری، منصور. (۱۳۹۶). بررسی تأثیر بیش اطمینانی مدیریتی بر خطای پیش بینی سود. *پژوهش های تجربی حسابداری*، ۷(۲۶)، ۱۴۷-۱۶۳.
۱۳. چاوشی، کاظم؛ رستگار، محمد؛ میرزایی، محسن. (۱۳۹۳). بررسی رابطه اطمینان بیش از حد مدیران در انتخاب سیاست های تأمین مالی در شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران. *فصلنامه علمی پژوهشی دانش مالی تحلیل اوراق بهادار*، ۸(۲۵).
۱۴. عباس زاده، محمد رضا؛ رستگار مقدم اعتمادی، علی؛ بیگی، بهزاد. (۱۳۹۳). تأثیر اعتماد بیش از حد مدیریتی بر سیاست تقسیم سود در شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران. *کنفرانس بین المللی حسابداری، اقتصاد و مدیریت مالی*.
۱۵. حساس یگانه، یحیی؛ حسنی القار مسعود؛ مرفوع، محمد. (۱۳۹۴). بیش اطمینانی مدیریت و حق الزحمه حسابرسی. *فصلنامه بررسی های حسابداری و حسابرسی*، ۲۲(۳)، ۳۶۳-۳۸۴.
16. Kouaib, A; Jarboui, A. (2017). The mediating effect of REM on the relationship
17. between CEO overconfidence and subsequent firm performance moderated by IAS/IFRS: Moderated-mediation analysis. *Research in International Business and Finance*.
18. Ahmed, A. S., Duellman, S. (2013). Managerial overconfidence and accounting conservatism. *Journal of Accounting Research*, 51(1). 1-30.
19. Bertrand, M. and Schoar, A. (2013). Managing with style: the effect of managers on firm policies. *Quarterly Journal of Economics*, 118(4), 301-330.
20. Bouwman, C. (2014). Managerial optimism and earnings smoothing. *Journal of Banking & Finance*, 41, 283-303.
21. Roychowdhury, S. (2006). Earnings management through real activities manipulation. *Journal of Accounting and Economics*, 42(3), 335-370.
22. Tien-Shih, H., Bedard, J.C. and Johnstone, K.M. (2014). CEO overconfidence and earnings management during shifting regulatory regimes. *Journal of Business Finance & Accounting*, 41(9) & (10), 1243-1268.
23. Schrand, C; Zechman S. (2012). Executive overconfidence and the slippery slope to financial misreporting. *Journal of Accounting and Economics*, 53 (1), 311-329.
24. Malmendier, U.; Tate, G. (2005). CEO overconfidence and corporate investment. *The Journal of Finance*, Vol. 60, No. 6, 2661-2700
25. Hribar, P.; H. Yang. (2013). CEO Overconfidence and Management Forecasting. Working paper.
26. Heaton, J. B. (2002). Managerial optimism and corporate finance. *Financial Management*, Vol. 31, No. 2, 33-45.

27. Chen, S., Lai, S., Liu, C., McVay, S. (2014). Overconfident Managers and Internal Controls. Working paper, *National Taiwan University and University of Washington*. 18 (4): 12-19.
28. Duellman, S., Hurwitz, H. & Sun, Y. (2015). *Managerial Overconfidence and*
29. *Audit Fees. Journal of Contemporary Accounting & Economics*, 11(2): 7-12.
30. Huang, W., Jiang F., Liu, Z., and Zhang M. (2011). Agency cost, top executives' overconfidence, and investment-cash flow sensitivity — Evidence from listed companies in China. *Pacific-Basin Finance Journal*. 18 (8): 8-9.
31. Ben-David, Itzhak, John R. Graham, and Campbell R. Harvey, 2013, Managerial Miscalibration, *Quarterly Journal of Economics* 128: 1547-1584.
32. Wu, C.H., Liu, V.W., 2011. Payout Policy and CEO Overconfidence. Working Paper. *National Sun Yat-sen University, Taiwan*.
33. Deshmukh, S., Goel, A. & Howe, K. (2013). "CEO Overconfidence and Dividend Policy". *Finance Intermediation*, 22 (3): 440-463.
34. Pompian, M.M. (2006). *Behavioral Finance and Wealth Management*, translated by: Ahmad Badri, Kayhan Publishers.
35. Malmendier, U; Tate, G. (2008), "Who makes Acquisitions? CEO Overconfidence and the Market's Reaction" *Journal of Financial Economics*, NO. 89.
36. Ben-David, I; Graham, J; Harvey, C. (2007), "Managerial Overconfidence and Corporate Policies" *NBER Working Paper NO.13711, JEL NO. G30, G31, G32, G35*
37. Healy, P. M. and J. M. Wahlen. (1999). A review of the earnings management literature and its implications for standard setting. *Accounting Horizons*, 13(4): 365-383.
38. Hackbarth, D. (2008). Managerial traits and capital structure decisions. *Journal of Financial and Quantitative Analysis*, 43(4): 843-882.
39. Wu, C. H; Liu, V. W. (2011). Payout Policy and CEO Overconfidence. Working Paper, *National Sun Yat-sen University, Taiwan*.
40. Malmendier, U. Tate, G. (2008). Who Makes Acquisitions? CEO Overconfidence and the Market's Reaction. *Journal of financial Economics*, Vol. 89, 20-43.
41. Malmendier, U; Tate, G; Yan, J. (2011). Overconfidence and Early Life Experiences: The Effect of Managerial Traits on Corporate Financial Policies. *Journal of Finance*, Vol. 66, 733-1687.
42. Cohen, D.A. Dey, A. and Lys, T.Z. (2008). Real and Accrual-based Earnings Management in The Pre- and Post-Sarbanes Oxley Periods. *The Accounting Review* 83(3), 757-787.
43. Banker, R. Chen, L. (2015). Predicting Earning Using a Model Based on Cost Variability and Cost Stickiness. *The Accounting Review*. 81(2), 285-307.
44. Tucker, J., and Zarowin, P. (2006). Does income smoothing improve earnings informativeness? *The Accounting Review*, 81(1), 251-270.
45. Wild, J. J. Brenstein, L. A. And Subramanyam, K. R. (2001). *Financial Statement Analysis*, 7th, Mc Graw- Hill, 25.
46. Kramer, L.A. and Liao, C.M. (2012). The Cost of False Bravado: Management Overconfidence and its Impact on Analysts Views. *North American Finance Conference*.

Investigating the Impact of Accrued Profit Manipulation on Relationship Over-Trust and Company Performance

Yahya Paein MAhaleh¹

Mohammad Reza Abdoli²

Mohammad Ali Ghezal Soflu³

Date of Receipt: 2021/09/23 Date of Issue: 2021/10/07

Abstract

This study investigates the effect of accrual earnings manipulation on the relationship between trust and company performance. Statistical sample including 104 companies in the years 1393 to 1398 were selected. To analyze the research hypotheses, a regression model of combined or integrated data was used as appropriate. This data is a combination of data related to different companies in different years and was considered as a company-year observation. Iyus software is used to analyze and test the hypotheses. In each of the fitted models, different tests were performed. Regarding the different statistics presented in these tests, the decision was made based on comparing the obtained statistics with critical values and also by comparing the probability obtained from the desired statistic with an error level of 5% (95% confidence level). The results of research studies showed that in the first hypothesis, managers' distrust has a significant and positive effect on the performance of companies. Because while the regression coefficient sign is negative (-0.646); The probability of T statistic (0.0000) is less than the 5% error level. Therefore, the first hypothesis is confirmed at the 95% confidence level. In the second hypothesis: by performing accrual manipulation of real profit, the supra-trust relationship with the company's performance is adjusted. Because while the regression coefficient sign is negative (-0.16); the probability of T statistic (0.2921) is higher than the 5% error level. Therefore, the second hypothesis is rejected at the 95% confidence level.

Keywords

Accrued profit manipulation, management overconfidence, company performance

1. Master student of accounting, Shams Gonbad Higher Education Institute, Gonbad, Iran. (facom1367@gmail.com)
2. Associate Professor, Department of Accounting, Islamic Azad University, Shahroud Branch, Shahroud, Iran. (mra830@yahoo.com)
3. Head of Accounting Department and Faculty of Shams Gonbad Higher Education Institute, Gonbad, Iran. (aeghgh@gmail.com)